

אלון שפון

מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט,
אוניברסיטת תל אביב; המחלקה
למדיניות ציבורית, אוניברסיטת תל
אביב; הפורום הישראלי לתזונה בת-
קיימא

יוסי וולפסון

הפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא

ציטוט מומלץ

שפון א וולפסון י. 2025. דגי סלמון
שמגודלים בישראל אינם חלופה בת-
קיימא. *אקולוגיה וסביבה* 16(3).

דגים שייכים לקבוצת המאכלים עתירי החלבון, אך ישנן חלופות צמחיות שהמדרך האקולוגי שלהן נמוך יותר. דוגמה לחלופה כזו היא מנת חומס, ויש לה גם יתרונות נוספים: היא מקומית, בעלת ערכים תרבותיים וזולה יותר | צילום: Antoni Shkraba/ pexels

דגי סלמון שמגודלים בישראל אינם חלופה בת-קיימא

19 באוקטובר, 2025

גיליון סתיו 2025 / כרך 16(3)

מכתבים למערכת

בגיליון הקודם התפרסמה כתבה העוסקת במיזם לגידול דגי סלמון בישראל: חדשנות ישראלית בפיתוח חקלאות מים – חלבון איכותי בר-השגה וידידותי לסביבה. הכותבים, שאחד מהם הוא מנהל חברת "סלמון המעיינות בע"מ", השתמשו בבמה של כתב עת זה כפלטפורמה להציג את המיזם של החברה כסביבתי. כמי שיש להם נגישות למלוא המידע על המיזם, אפשר היה לצפות שבבואם לפלטפורמה זו הם יפרסו את מלוא הנתונים הגולמיים על התשומות והפליטות שלו, וינתחו אותם באופן שיאפשר ביקורת עצמאית. במקום זאת, הרשימה שלהם עמוסה טענות ללא ביסוס והפניות למחקרים עם רלוונטיות שמוטלת בספק.

הכותבים מציינים שהמדרך הסביבתי של גידול דגים הוא הנמוך ביותר מכל חיות המשק. הדבר פשוט איננו נכון. כפי שמציג אחד המאמרים שהכותבים ציטטו ^[2] ואחד מאיתנו (א"ש) השתתף בכתיבתו, מזונות מן המים מציגים התפלגות גדולה מאוד במדרך הסביבתי, חלק מהם נמוכים מבשר עוף וחלק גבוהים יותר. הכותבים מציינים כי מערכות RAS (מערכות מסוחררות סגורות, Recirculating Aquaculture Systems), כוללות פליטות מזעריות לסביבה, אבל לא ציינו שהן צורכות אנרגיה רבה מאוד, דבר המתבטא בפליטות גבוהות של גזי חממה. טבלה 1 מציגה תמונה מטעה בנושא פליטות גזי חממה. הנתונים המופיעים בה עבור דגי הסלמון, שמקורם כנראה בגידול בצ'ילה או בנורווגיה, אינם מייצגים את פליטות גזי החממה הכרוכות בצריכת דגי סלמון בארץ, כי הם אינם כוללים את העלויות הגבוהות של השינוע בקירור, כפי שהכותבים עצמם מציינים. סביר גם להניח כי גידול סלמון במערכת RAS בישראל יהיה כרוך בפליטות גזי חממה גבוהות עוד יותר ממה שמצוין בטבלה (כמו, לדוגמה, בגידול דגי סלמון במערכת RAS בצפון סין ^[4]) שהן גם גבוהות מפליטות הקשורות לצריכת עוף, מה שמבטל את המסקנה של הכותבים כי מדובר בגידול הסביבתי ביותר בקטגוריית המזון מן החי.

טענה נוספת של הכותבים שחשוב להתייחס אליה היא שכיום נחוץ רק חצי ק"ג של דגים שניצודו בבר לשם ייצור של כל ק"ג דג בחקלאות מים. גם אם הנתון נכון, אין בו כדי להרגיע. אבל האם הוא נכון? הכותבים אינם מציגים את הרכב המזון שהם משתמשים בו בפועל במיזם שלהם, אלא מפנים למחקר בהזנה של דגי לברק. ואילו סקירה מקיפה וביקורתית שהתפרסמה בשנה שעברה העריכה שנחוצים 1.86–6.24 ק"ג דגי בר לייצור 1

ק"ג של דג סלמון [3].

הכותבים, שיש להם אינטרס מובהק לחזק את תעשיית הסלמון בארץ, ציינו ש"מעל 90% משווי עלות הדגים הטריים בישראל הם דגי סלמון". בעוד שלא ברור מקורו של נתון זה, המקור שהכותבים מפנים אליו [1] מלמד שדגי סלמון היו בשנת 2023 36% מהאספקה בארץ (במונחי טונה מזון אכיל), לא כולל דגים בשימורים. בהנחה שהנתון נכון, הרי שהוא מלמד על מחיר גבוה במיוחד של דגי סלמון, ועל אי-נגישות כלכלית לאוכלוסיות שמצויות באי-ביטחון תזונתי.

מיטב החוקרים והגופים המובילים בתחום התזונה רואים את צמצום צריכת המזונות מן החי ואת המעבר לתזונה מן הצומח כתנאי הכרחי ליצירת מערכות מזון בנות-קיימא. מדינות מתקדמות, כמו דנמרק, מקדמות מדיניות כזו ברמת לאומית, מתוך צפי להטבות סביבתיות, בריאותיות וכלכליות לא מבוטלות במעבר כזה, והוא רחוק מלהיות מגמה "קיצונית שמרחיקה את הציבור מהשיח הסביבתי", כלשונם המבטלת של הכותבים. מצער לראות איך גורמים מסחריים בעלי אינטרסים כלכליים ברורים מסלפים עובדות מדעיות ומשתמשים בכתב עת זה כבמה לשיווק, במקום לקדם אג'נדה מדעית טהורה ללא משוא פנים.

מקורות

1. אורלב שרון י. 2024. ענף חקלאות המים בישראל, שנת 2023. משרד החקלאות וביטחון המזון.
2. Gephart JA, Henriksson PJG, Parker RWR, et al. 2021. [Environmental performance of blue foods](#). *Nature* **597**: 360–365.
3. Roberts S, Jacquet J, Majluf P, and Hayek MN. 2024. [Feeding global aquaculture](#). *Science Advances* **10**: eadn9698.
4. Song X, Liu Y, Peterssen JB, et al. 2019. [Life cycle assessment of recirculating aquaculture systems: A case of Atlantic salmon farming in China](#). *Journal of Industrial Ecology* **23**(5): 1077–1086.